

Magdalena Stawicka

ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA POLSKICH WOJEWÓDZTW

1. Wstęp

Analiza literatury przedmiotu wykazuje, że od kilku lat zainteresowanie ekonomistów wzbudza problem przestrzennego zróżnicowania atrakcyjności inwestycyjnej Polski oraz konkurencyjności województw. W literaturze funkcjonuje wiele definicji konkurencyjności miast i regionów. Według jednej z nich, sformułowanej przez T. Markowskiego [Markowski 1996, s. 99; 1999], konkurencyjność tę należy rozumieć dwojako. Po pierwsze jako stan trwałej przewagi, którą podmiot uzyskuje dzięki lokalizacji w danym mieście, a po drugie jako proces konkurowania, rozumiany jako konkurowanie bezpośrednie i pośrednie. Drugi aspekt ujęcia T. Markowskiego jest wykorzystywany w określeniu pojęcia przez J.W. Komorowskiego [Komorowski 2000], który konkurencyjność definiuje jako zdolność regionów do przystosowania się do zmieniających się warunków pod kątem utrzymania lub poprawy pozycji we współzawodnictwie między poszczególnymi obszarami. Podkreślić należy również, że tak jak w każdej gospodarce, tak i w regionie decydującą rolę, oprócz czynników ekonomicznych, odgrywają determinanty polityczne, prawne i społeczne.

Zdaniem Komorowskiego konkurencja pomiędzy miastami i województwami odbywa się przede wszystkim o:

- a) inwestycje, które dają nowe miejsca pracy i zwiększają poziom wykorzystywania technologii w przedsiębiorstwach;
- b) wzrost liczby ludności, która zapewnia wyższe dochody miastu oraz zwiększa popyt wewnętrzny i potencjał intelektualny;
- c) publiczne środki finansowe pozyskiwane ze źródeł krajowych i zagranicznych na rozwój.

Celem artykułu jest wyodrębnienie czynników wpływających na decyzje inwestycyjne przedsiębiorstw zarówno krajowych, jak i zagranicznych oraz analiza atrakcyj-

ności inwestycyjnej polskich województw na podstawie badań własnych autorki oraz analizy aktualnych danych makroekonomicznych związanych z badaną tematyką.

2. Czynniki wpływające na decyzje inwestycyjne

Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do danego kraju zależy w dużej mierze od polityki państwa dotyczącej przyciągania kapitału zagranicznego, ale również od działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego.

Bodźce inwestycyjne stosowane przez państwo można podzielić na dwie grupy:

a) bodźce finansowe, czyli wszelkiego rodzaju dotacje kapitałowe z funduszy państwowych, subsydia w zakresie kredytowania inwestorów zagranicznych oraz gwarancje pożyczkowe;

b) bodźce fiskalne, czyli obniżanie podatku dochodowego od przedsiębiorstw, całkowite zwolnienia podatkowe, celne lub zwrot ponoszonych przez firmy nakładów na świadczenia socjalne.

Natomiast samorządowe władze lokalne podejmują następujące działania mające na celu rozwój gospodarczy i społeczny regionu:

a) działania bezpośrednie, czyli zadania własne gmin i zadania zlecone przez administrację rządową,

b) działania pośrednie, które związane są z tworzeniem warunków do rozwoju gospodarczego, obejmujące planowanie, stymulowanie i promowanie gospodarki.

Analizując czynniki, które wpływają na decyzję inwestora zagranicznego co do miejsca ulokowania swojej inwestycji, można stwierdzić, że istnieją czynniki zależne od przedsięwzięć władz lokalnych, ale również takie, na które samorządy nie mają żadnego wpływu (tab. 1).

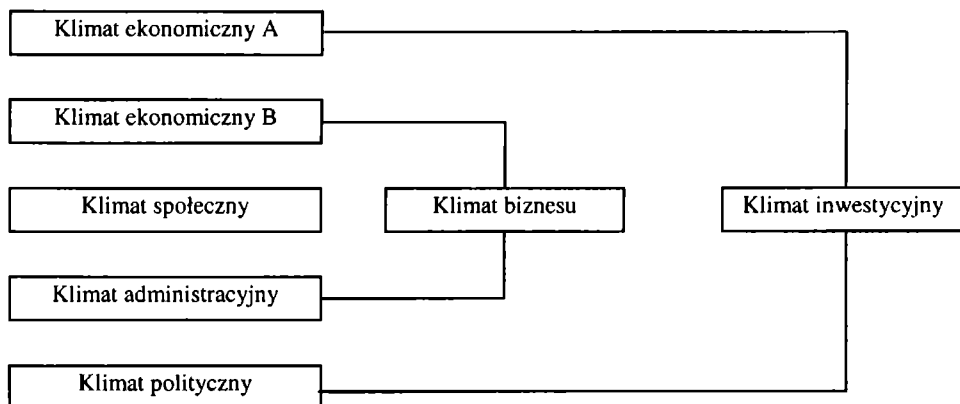
Tabela 1. Czynniki wpływające na wybór lokalizacji inwestycji przez inwestora zagranicznego zależne i niezależne od władz samorządowych

Czynniki zależne od władz samorządowych	Czynniki niezależne od władz samorządowych
• Jasne, spójne, przejrzyste przepisy prawne obowiązujące na terenie działania władz samorządowych • Lokalne zachęty inwestycyjne • Dobra infrastruktura • Właściwa promocja miasta, gminy, województwa zachęcająca do inwestowania • Kreowanie korzystnej opinii wśród inwestorów zagranicznych na temat inwestowania w regionie • Pomoc inwestorom w załatwianiu formalności – sprawność i jakość obsługi	• położenie geograficzne • instrumenty makroekonomiczne wykorzystywane przez państwo • opinie na świecie na temat inwestowania w danym kraju • ogólnokrajowe zachęty inwestycyjne

Źródło: opracowanie własne.

Samorządy nie mają do dyspozycji instrumentów makroekonomicznych i muszą stosować różnego rodzaju inne zachęty pośrednie dla inwestorów zagranicznych. Ponadto nie posiadają one tak dobrych instrumentów finansowych, jakie ma państwo, dlatego też wykorzystują jedynie ulgi i zwolnienia od podatków lokalnych (w szczególności gruntowych i od nieruchomości) jako zachęty dla inwestorów. Jednym z ważniejszych czynników lokalizacji, uzależnionych w bardzo dużym stopniu od działań samorządów lokalnych, jest dobrze rozwinięta infrastruktura, przede wszystkim drogowa, kolejowa, lotnicza lub morska. Ponadto duże znaczenie decyzyjne ma również udostępnianie przedsiębiorcom przez samorządy lokalne terenów pod planowaną inwestycję w pełni wyposażonych w sieć kanalizacyjną, wodociagową, gazową lub energetyczną.

Podjmując decyzję o lokalizacji działalności gospodarczej, inwestor bierze pod uwagę wiele czynników zarówno ekonomicznych, prawnych, politycznych, jak i społecznych, które składają się na klimat inwestycyjny, czyli ogół warunków charakteryzujący dany obszar lub państwo z punktu widzenia zagranicznego inwestora. Najbardziej szczegółową analizę przedstawił L.C. Nehrt, który podzielił klimat inwestycyjny na kilka podklimatów [Stępnia 1996, s. 82] (zob. rys. 1).

Rys. 1. Podział klimatu inwestycyjnego według L.C. Nehrta

Źródło: [Stępnia 1996, s. 82].

Według L.C. Nehrta klimat inwestycyjny można podzielić na [Stępnia 1996, s. 82-84]: klimat ekonomiczny, klimat społeczny, klimat administracyjny oraz klimat polityczny. Klimat ekonomiczny w ujęciu teoretycznym dzieli się na dwie grupy: A i B. Grupa A obrazuje stan aktualny kraju przyjmującego inwestycje zagraniczne oraz możliwości jego rozwoju, natomiast grupa B informuje o stanie infrastruktury kraju oraz o przyszłych długoterminowych zmianach, które mogą wystąpić. Klimat społeczny określa sytuację na rynku pracy oraz wszystkie uwa-

runkowania społeczno-kulturowe wpływające na jakość i bezpieczeństwo pracy. Klimat administracyjny obrazuje wpływ państwa na życie gospodarcze w kraju (polityka podatkowa, system prawny, kontrola cen). Do elementów klimatu administracyjnego zaliczyć należy: status przedsiębiorstwa zagranicznego oraz zakres jego działalności, procedurę zakładania firmy oraz formę prawną przedsięwzięcia, przepisy regulujące transfery zysku do kraju inwestora, księgowość oraz finanse, podatki, zarządzanie oraz regulacje prawne jednolitego rynku kapitałowo-financego. Klimat polityczny jest natomiast określany przez wiele czynników. Do najważniejszych zaliczyć należy poglądy polityczne rządzących partii i urzędników rządowych, stosunek rządu do inwestycji zagranicznych, porozumienia związane z ochroną inwestycji zagranicznych, znaczenie sektora prywatnego w gospodarce, przywileje i zachęty dla kapitału zagranicznego.

Opisany klimat ekonomiczny A można podzielić na trzy zasadnicze grupy [Sitek 1997, s. 92]: Pierwszą grupę stanowią wskaźniki charakteryzujące poziom i tempo rozwoju gospodarczego oraz wielkość rynku. Jako przykład należy tu podać takie wielkości, jak: dochód narodowy, produkt globalny, liczba ludności, zasoby pracy itp. Druga grupa to wskaźniki charakteryzujące stosunki finansowe z zagranicą, jak bilans płatniczy, kurs walutowy czy zadłużenie zagraniczne. Trzecia grupa to wskaźniki charakteryzujące politykę pieniężną, np. stopa inflacji, deficyt budżetowy.

Oprócz tych czynników warto również wymienić czynniki o charakterze naturalnym, które istotnie wpływają na atrakcyjność kraju przyjmującego. Składają się na nie położenie geograficzne, zasoby naturalne, klimat lub inne warunki naturalne. Są to czynniki decydujące o ilości surowców, energii, paliwa, wody i w istotny sposób, poprzez swoją dostępność, wpływają na koszty wytwarzania produktów, a co za tym idzie – są silnym bodźcem motywującym inwestora. Natomiast klimat ekonomiczny B wraz z klimatem społecznym oraz administracyjnym tworzą tzw. klimat biznesu.

3. Przedsiębiorstwa polskie z udziałem kapitału zagranicznego

W 2005 r. w Polsce zarejestrowanych było 3615,6 tys. podmiotów gospodarczych. Najwięcej firm, bo ponad 96%, działa w sektorze prywatnym (3478,0 tys.), a pozostałe 137,6 tys. – w sektorze publicznym. Wśród sektorów, w których przedsiębiorcy działają najczęściej, wyróżniamy: handel i naprawy, przetwórstwo przemysłowe oraz budownictwo.

Liczba przedsiębiorstw państwowych zmniejsza się z roku na roku i obecnie funkcjonuje ich niewiele ponad tysiąc. W Polsce województwami, wokół których skupia się najczęściej przedsiębiorstw, są województwa: mazowieckie, śląskie, wielkopolskie, dolnośląskie oraz małopolskie. Najmniej firm lokuje swoją działalność w województwach: podlaskim, opolskim, lubuskim i świętokrzyskim (tab. 2). Nie

oznacza to jednak, że są one dla inwestorów najmniej atrakcyjne, ponieważ w analizie należy brać pod uwagę miernik dający wartości realne, np. liczbę mieszkańców.

Tabela 2. Ranking województw pod względem liczby funkcjonujących na danym terenie przedsiębiorstw

Wyszczególnienie		Ogółem	0-9	10-49	50-249	250-999	1000 i więcej
1. Mazowieckie	a	601 721	573 205	22 829	4 609	827	251
	b	102,8	102,8	101,9	101,4	100,9	97,3
2. Śląskie	a	426 266	402 339	19 825	3 510	508	84
	b	99,3	99,2	102,8	99,5	95,5	87,5
3. Wielkopolskie	a	341 257	322 312	15 502	3 014	371	58
	b	102,0	102,0	103,8	100,7	97,4	81,7
4. Dolnośląskie	a	302 615	290 315	9 909	2 028	306	57
	b	99,4	99,3	102,0	98,8	97,5	101,8
5. Małopolskie	a	289 712	274 329	12 750	2 280	299	54
	b	100,3	100,2	104,3	99,9	97,4	81,8
6. Łódzkie	a	249 459	236 681	10 526	1 976	237	39
	b	101,9	101,9	103,1	101,3	96,0	97,5
7. Pomorskie	a	226 421	215 133	9 282	1 715	217	38
	b	101,5	101,4	103,3	100,6	97,7	97,4
8. Zachodniopomorskie	a	206 776	198 871	6 389	1 339	148	29
	b	102,4	102,5	101,0	98,9	98,0	85,3
9. Kujawsko-pomorskie	a	187 231	178 506	6 987	1 511	192	35
	b	101,1	101,0	104,0	101,1	92,8	83,3
10. Lubelskie	a	149 019	141 780	5 934	1 143	129	33
	b	99,7	99,6	103,1	99,6	97,0	82,5
11. Podkarpackie	a	139 059	131 666	6 065	1 119	171	38
	b	99,7	99,6	101,8	98,9	98,8	95,0
12. Warmińsko-mazurskie	a	110 087	103 802	5 086	1 068	113	18
	b	101,1	100,9	104,3	103,2	88,3	105,9
13. Świętokrzyskie	a	104 416	99 439	4 045	803	108	21
	b	101,3	101,2	103,9	99,1	98,2	87,5
14. Lubuskie	a	102 070	97 136	4 008	811	105	10
	b	103,1	103,0	105,8	98,9	92,9	111,1
15. Opolskie	a	90 597	86 429	3 368	707	79	14
	b	102,5	102,5	104,0	96,7	94,0	100,0
16. Podlaskie	a	88 915	84 898	3 240	674	86	17
	b	97,7	97,6	102,0	97,3	98,9	100,0

a – 31.12.2005 r., b – dynamika (2004 = 100).

Źródło: [Zmiany...].

Najwięcej przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców występuje w województwie zachodniopomorskim (122), które w rankingu znajduje się dopiero na 8 miejscu, następnie w województwie mazowieckim – 116 (w rankingu na pozycji pierwszej), najmniej natomiast w województwach podkarpackim – 66 firm (w rankingu na miejscu 11) oraz lubelskim – 68 przedsiębiorstw (w rankingu na miejscu 10).

Według stanu z końca grudnia 2005 r.¹ w Polsce funkcjonowało 230 588 spółek prawa handlowego, z czego znaczna większość należała do prywatnych podmiotów krajowych lub do podmiotów zagranicznych. Niewielki udział w tworzeniu kapitału spółek mają również państwowe osoby prawne, samorząd terytorialny oraz skarb państwa (tab. 3).

Tabela 3. Spółki handlowe w Polsce według rodzaju kapitału oraz województw (stan z 31.12.2005 r.)

Wyszczególnienie	Ogółem	Kapitał				
		skarb państwa	państwowe osoby prawne	samorząd terytorialny	prywatny krajowy	zagraniczny
Razem	230 588	2 026	4 487	2 603	195 283	54 336
Dolnośląskie	18 966	177	271	265	15 695	5 375
Kujawsko-pomorskie	9 310	96	186	147	8 461	1 443
Lubelskie	7 087	76	130	125	6 591	832
Lubuskie	6 074	48	86	88	4 590	2 323
Łódzkie	11 331	118	214	159	9 887	2 277
Małopolskie	16 146	172	329	183	14 433	2 701
Mazowieckie	63 588	410	988	256	50 069	19 104
Opolskie	4 467	58	111	85	3 691	1 190
Podkarpackie	5 822	98	182	118	5 225	739
Podlaskie	3 698	41	31	67	3 465	415
Pomorskie	17 724	112	374	190	15 698	3 492
Śląskie	25 674	255	708	262	22 864	4 511
Świętokrzyskie	3 970	66	85	81	3 633	500
Warmińsko-mazurskie	5 080	40	103	157	4 561	851
Wielkopolskie	20 553	193	451	234	17 474	4 900
Zachodniopomorskie	11 098	66	238	188	8 946	3 683

Źródło: [Zmiany...].

Jak podaje Główny Urząd Statystyczny [Zmiany...], w Polsce funkcjonuje 230 588 spółek handlowych, z czego 54 336 to spółki z udziałem kapitału zagranicznego. Wynika z tego, że ok. ¼ ogółu spółek w Polsce to spółki zagraniczne. Najwięcej spółek z kapitałem zagranicznym działa w województwie mazowieckim, następnie w województwach dolnośląskim, wielkopolskim oraz śląskim. Natomiast największy udział spółek z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie spółek funkcyj-

¹ Dane pozyskane z Głównego Urzędu Statystycznego.

jących na danym terenie odnotowano w województwie lubuskim – 37,3%, następnie w województwach zachodniopomorskim – 33,0% oraz mazowieckim – 29,9%.

Tabela 4. Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego funkcjonujące w Polsce sklasyfikowane według województw w 2005 r.

Województwo	Liczba firm	Procentowy udział w ogóle spółek z kapitałem zagranicznym	Województwo	Liczba firm	Procentowy udział w ogóle spółek z kapitałem zagranicznym
Mazowieckie	19 104	35,2	Łódzkie	2 277	4,2
Dolnośląskie	5 375	9,9	Kujawsko-pomorskie	1 443	2,6
Wielkopolskie	4 900	9,0	Opolskie	1 190	2,3
Śląskie	4 511	8,3	Warmińsko-mazurskie	851	1,6
Zachodniopomorskie	3 683	6,8	Lubelskie	832	1,5
Pomorskie	3 492	6,4	Podkarpackie	739	1,3
Małopolskie	2 701	5,0	Świętokrzyskie	500	0,9
Lubuskie	2 323	4,3	Podlaskie	415	0,7
Razem				54 336	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2005 r.

Do najbardziej popularnych form spółek handlowych należą spółki akcyjne oraz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Tych pierwszych zarejestrowanych w Polsce jest 8633, a drugich 195 029. Spółek akcyjnych z udziałem kapitału zagranicznego jest 1451, czyli 17%, natomiast spółek z ograniczoną odpowiedzialnością z udziałem kapitału zagranicznego – 52 610, czyli 27%. Najwięcej spółek akcyjnych z udziałem kapitału zagranicznego zlokalizowanych jest na terenie województw mazowieckiego – 19 104, dolnośląskiego – 5375 oraz wielkopolskiego – 4900. Najmniej przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym utworzono w województwach: warmińsko-mazurskim, lubelskim, podkarpackim, świętokrzyskim oraz podlaskim, gdzie ich liczba nie przekroczyła 1000 (tab. 4).

4. Charakterystyka województw w Polsce pod kątem czynników inwestycyjnych zachęcających inwestorów do podjęcia działalności na ich terenie

Na przełomie roku 2003 i 2004 autorka przeprowadziła badanie ankietowe pt. „Atrakcyjność inwestycyjna Polski dla inwestorów zagranicznych”, które umożliwiło zebranie opinii przedstawicieli firm z udziałem kapitału zagranicznego na temat funkcjonowania ich przedsiębiorstw na terytorium Polski. Na prośbę o wypełnienie i odesłanie formularza odpowiedziały 234 firmy z 841 wytypowanych do badania.

Jedno z pytań ankietowych miało na celu poznanie czynników, które zadecydowały o podjęciu działalności w Polsce przez firmy zagraniczne. Wśród uzyskanych odpowiedzi do najważniejszych determinant inwestycyjnych przedsiębiorcy zaliczyli m.in.

- a) wielkość rynku;
- b) chłonność rynku;
- c) występowanie wzrostu gospodarczego;
- d) dostępność taniej siły roboczej;
- e) istniejącą oraz planowaną infrastrukturę;
- f) funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych.

Sześć wymienionych czynników odnosi się do całej gospodarki polskiej, jednakże trafne wydaje się stwierdzenie, iż można je odnieść do poszczególnych województw, a tym samym – na ich podstawie można określić ich atrakcyjność.

Pierwszym wymienionym czynnikiem determinującym podjęcie działalności przez inwestorów zagranicznych na rynku polskim jest wielkość rynku. Miernikiem określającym, jak duży jest rynek dla towarów i usług w przypadku zarówno kraju, jak i województwa, jest ich powierzchnia wyrażona w km². W świetle przeprowadzonej 1 stycznia 1999 r. reformy administracyjnej ustanowionych zostało 16 województw². Największą powierzchnię z nich zajmuje województwo mazowieckie, następnie wielkopolskie oraz lubelskie. Najmniejszą powierzchnię zajmuje województwo opolskie, którego wielkość nie przekracza 10 000 km² (tab. 5).

Tabela 5. Województwa polskie według ich wielkości powierzchni

Województwo	Powierzchnia w km ²	Województwo	Powierzchnia w km ²
Mazowieckie	35 566	Łódzkie	18 219
Wielkopolskie	29 826	Kujawsko-pomorskie	17 970
Lubelskie	25 114	Podkarpackie	17 844
Warmińsko-mazurskie	24 192	Małopolskie	15 190
Zachodniopomorskie	22 896	Lubuskie	13 989
Podlaskie	20 187	Śląskie	12 331
Dolnośląskie	19 948	Świętokrzyskie	11 708
Pomorskie	18 293	Opolskie	9 412
Razem – Polska			312 685

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2005 r.

Drugi czynniki inwestycyjny wymieniany przez inwestorów jako ważny to chłonność rynku mierzona siłą nabywczą zależną od liczby mieszkańców zamieszkujących dane województw. Podobnie jak w przypadku poprzedniego czynnika,

² Województwa w Polsce: dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, lubelskie, lubuskie, łódzkie, małopolskie, mazowieckie, opolskie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, śląskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie.

jakim była powierzchnia województwa, w przypadku liczby mieszkańców ponownie miejsce lidera zajmuje województwo mazowieckie, w którym mieszka ponad 5 mln mieszkańców. Na drugiej pozycji uplasowało się województwo śląskie, a na trzeciej – województwo wielkopolskie. Województwem o najmniejszej liczbie ludności jest województwo lubuskie, mające niewiele ponad 1 mln mieszkańców. Wyliczając natomiast tzw. wskaźnik zaludnienia, czyli określając, ile mieszkańców danego województwa przypada na jeden kilometr kwadratowy, można zaobserwować, iż największe zaludnienie występuje w województwie śląskim – aż 382 osoby na jeden kilometr kwadratowy, następnie w województwie małopolskim (214) i dolnośląskim (145). Najmniejsza wartość wskaźnika występuje w województwie warmińsko-mazurskim (zaledwie 59 mieszkańców) oraz w województwie podlaskim (60), zob. tab. 6.

Tabela 6. Województwa polskie według liczby ludności oraz ludności na 1 km² w 2005 r.

Województwo	Ludność	Ludność na 1 km ²	+/-
Dolnośląskie	2 888 232	145	+
Kujawsko-pomorskie	2 068 142	115	-
Lubelskie	2 191 172	87	-
Lubuskie	1 008 768	72	-
Łódzkie	2 597 094	143	+
Małopolskie	3 252 949	214	+
Mazowieckie	5 135 732	144	+
Opolskie	1 055 667	112	-
Podkarpackie	2 097 248	118	-
Podlaskie	1 205 177	60	-
Pomorskie	2 188 918	120	-
Śląskie	4 714 982	382	+
Świętokrzyskie	1 291 598	110	-
Warmińsko-mazurskie	1 428 885	59	-
Wielkopolskie	3 372 417	113	-
Zachodniopomorskie	1 696 073	74	-
Razem – Polska	38 189 000	122	

+ Powyżej średniej krajowej, – poniżej średniej krajowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2005 r.

Występowanie wzrostu gospodarczego w kraju inwestycji, czyli ilościowa zmiana realnego produktu krajowego brutto w ciągu danego okresu, jest wskaźnikiem badanym dla całej gospodarki. Główny Urząd Statystyczny nie prowadzi aktualnych statystyk dotyczących tego miernika dla poszczególnych województw, jednakże podaje dane dotyczące PKB *per capita*, czyli wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych w danym kraju w ciągu jednego roku przypadającą na jednego mieszkańca. Na podstawie tego wskaźnika określić można zamożność danego tere-

nu, a w tym przypadku województwa. Tylko cztery polskie województwa można uznać za zamożne, ponieważ wartość ich PKB *per capita* przewyższa średnią krajową obliczoną dla Polski na poziomie 22 048 zł. Do tych województw należą w kolejności zależnej od wielkości PKB: mazowieckie, śląskie, wielkopolskie oraz dolnośląskie. Najniższy wskaźnik charakteryzuje zatem najuboższe regiony. Są nimi województwa: podkarpackie, lubelskie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie (tab. 7).

Według prognoz PMR [PMR Publications... 2007] w okresie 2005-2008 województwo dolnośląskie będzie się rozwijało w Polsce najszybciej. Średni wzrost gospodarczy, liczony w cenach bieżących, wyniesie w tym okresie ponad 9% rocznie i będzie o połowę wyższy niż w województwie śląskim. Dynamiczny rozwój województwa dolnośląskiego będzie pochodną znacznego wzrostu inwestycji zarówno krajowych, jak i zagranicznych w tym regionie. Do największych atutów województwa dolnośląskiego należą: dobry stan infrastruktury (w tym obecność trzech specjalnych stref ekonomicznych), bliskość granicy z Niemcami i z Czechami, dostępność wykwalifikowanej siły roboczej oraz wysoki poziom szkolnictwa wyższego.

Tabela 7. Województwa polskie według produktu krajowego brutto przypadającego na 1 mieszkańca w 2003 r. (w zł)

Województwo	PKB <i>per capita</i>	+/-	Województwo	PKB <i>per capita</i>	+/-
Dolnośląskie	22 598	+	Podkarpackie	15 608	-
Kujawsko-pomorskie	19 767	-	Podlaskie	16 731	-
Lubelskie	15 565	-	Pomorskie	21 708	-
Lubuskie	19 072	-	Śląskie	24 024	+
Łódzkie	20 350	-	Świętokrzyskie	17 223	-
Małopolskie	18 933	-	Warmińsko-mazurskie	17 371	-
Mazowieckie	34 179	+	Wielkopolskie	23 122	+
Opolskie	17 512	-	Zachodniopomorskie	20 913	-
Razem – Polska				22 048	

+ Powyżej średniej krajowej, – poniżej średniej krajowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2005 r.

Według raportu „Polska: regionalne prognozy ekonomiczne 2005-2008” przygotowanego przez firmę badawczą PMR [PMR Publications... 2007] w 2008 r. tylko 4 województwa osiągną PKB *per capita* większy niż ogólnie liczony dla całej gospodarki (Polska = 100%). Będą to województwa: mazowieckie (159,1%), dolnośląskie (118,3%), śląskie (117,4%) oraz wielkopolskie (103,6%). Najgorsze przewidywania dotyczą województwa podkarpackiego, które w omawianym roku osiągnie poziom zaledwie 64,9% poziomu PKB *per capita* Polski. Podobne prognozy dotyczą województw: lubelskiego (67%), warmińsko-mazurskiego (67,2%), a także podlaskiego (72%) oraz świętokrzyskiego (79,2%).

Czwartym ważnym czynnikiem uwzględnianym przez inwestorów w procesie decyzyjnym jest dostępność do taniej siły roboczej. Zdaniem autorki najlepszym miernikiem, który można wykorzystać w tej analizie, jest stopa bezrobocia określająca odsetek osób zdolnych do pracy i chcących ją podjąć, jednakże z różnych względów niemogących jej pozyskać. Wysoki wskaźnik bezrobocia na terenie danego województwa może z jednej strony oznaczać dla inwestora zagranicznego, iż na tym terenie można znaleźć siłę roboczą, która przy okazji będzie tańsza w porównaniu z innymi województwami, gdzie stopa bezrobocia jest dużo niższa, a zarazem oczekiwania pracowników co do wynagrodzeń i warunków pracy będą wyższe. Z drugiej jednak strony należy się zastanowić nad przyczynami wysokiej stopy bezrobocia. Powodów może być wiele, np. złe przygotowanie zawodowe przez szkoły danego województwa, brak pomocy ze strony władz samorządowych dla przedsiębiorców zatrudniających osoby bezrobotne.

Największa stopa bezrobocia występuje w województwie warmińsko-mazurskim – aż 28%, następnie w województwie zachodniopomorskim – 26% oraz w lubuskim – 24%. Najmniejsze bezrobocie w roku 2006 występowało na terenie województw małopolskiego i mazowieckiego – zaledwie po 14,1% (tab. 8).

Tabela 8. Bezrobocie w poszczególnych województwach w 2006 r. (%)

Województwo	Bezrobocie (w %)	+/-	Województwo	Bezrobocie (w %)	+/-
Dolnośląskie	20,08	+	Podkarpackie	18,8	-
Kujawsko-pomorskie	22,8	+	Podlaskie	15,9	-
Lubelskie	17,6	-	Pomorskie	19,6	+
Lubuskie	24,0	+	Śląskie	15,7	-
Łódzkie	18,3	-	Świętokrzyskie	20,9	+
Małopolskie	14,1	-	Warmińsko-mazurskie	28,0	+
Mazowieckie	14,1	-	Wielkopolskie	14,9	-
Opolskie	19,3	-	Zachodniopomorskie	26,0	+
Razem – Polska				19,4	

+ Powyżej średniej krajowej, - poniżej średniej krajowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2006 r.

Dobra infrastruktura drogowa i kolejowa to przedostatnia determinanta inwestycyjna decydująca o podjęciu działalności gospodarczej na terenie wybranego województwa. Stan polskich dróg jest ogólnie zły, więc nie można oczekiwać, iż władze lokalne są w stanie zaoferować przedsiębiorcy zagranicznemu taką infrastrukturę, z jakiej chciałby korzystać inwestor.

Najwięcej kilometrów dróg mają województwa: mazowieckie, wielkopolskie, lubelskie. Najgorsza sytuacja występuje w województwach: opolskim, lubuskim, a także w świętokrzyskim. Analiza długości tras kolejowych wykazała, że liderami pod względem tego wskaźnika są województwa wielkopolskie, śląskie oraz dolnośląskie. Najmniej kilometrów tras kolejowych mają województwa podlaskie, świętokrzyskie i opolskie (tab. 9).

Tabela 9. Drogi oraz trasy kolejowe w km w poszczególnych województwach w 2004 r.

Województwo	Drogi	Linie kolejowe	Województwo	Drogi	Linie kolejowe
	w km			w km	
Dolnośląskie	22 451	1 773	Podkarpackie	18 112	984
Kujawsko-pomorskie	24 487	1 337	Podlaskie	19 260	675
Lubelskie	29 531	1 021	Pomorskie	19 878	1 308
Lubuskie	12 976	1 001	Śląskie	24 921	2 125
Łódzkie	23 922	1 118	Świętokrzyskie	16 336	707
Małopolskie	28 135	1 119	Warmińsko-mazurskie	21 639	1 211
Mazowieckie	48 778	1 709	Wielkopolskie	39 383	2 146
Opolskie	11 095	839	Zachodniopomorskie	17 999	1 177
Razem – Polska				378 903	20 250

+ Powyżej średniej krajowej, – poniżej średniej krajowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2006 r.

Ostatni czynnik mający dla inwestora zagranicznego istotną rolę to występowanie specjalnych stref ekonomicznych, czyli wydzielonych i niezamieszkanymi terenów, na których można prowadzić działalność gospodarczą na preferencyjnych warunkach. W Polsce aktualnie działa 14 specjalnych stref ekonomicznych. Najwięcej specjalnych stref ekonomicznych powstało na terenie województwa dolnośląskiego – działają tam aż trzy takie strefy. Po dwie SSE powstały na terenie województw podkarpackiego i pomorskiego, a po jednej na obszarze województw: lubuskiego, łódzkiego, małopolskiego, podlaskiego, śląskiego, świętokrzyskiego oraz warmińsko-mazurskiego. Żadnej specjalnej strefy ekonomicznej nie mają województwa: kujawsko-pomorskie, mazowieckie, opolskie, wielkopolskie oraz zachodniopomorskie (tab. 10).

Tabela 10. Liczba specjalnych stref ekonomicznych w poszczególnych województwach Polski

Województwo	Liczba specjalnych stref ekonomicznych	Województwo	Liczba specjalnych stref ekonomicznych
Dolnośląskie	3	Podkarpackie	2
Kujawsko-pomorskie	0	Podlaskie	1
Lubelskie	0	Pomorskie	2
Lubuskie	1	Śląskie	1
Łódzkie	1	Świętokrzyskie	1
Małopolskie	1	Warmińsko-mazurskie	1
Mazowieckie	0	Wielkopolskie	0
Opolskie	0	Zachodniopomorskie	0
Razem – Polska		14	

Źródło: Ministerstwo Gospodarki.

Tabela 11. Liczba parków przemysłowych i technologicznych w poszczególnych województwach Polski

Województwo	Liczba parków przemysłowych i technologicznych	Województwo	Liczba parków przemysłowych i technologicznych
Dolnośląskie	3	Podkarpackie	1
Kujawsko-pomorskie	2	Podlaskie	2
Lubelskie	2	Pomorskie	3
Lubuskie	0	Śląskie	4
Łódzkie	3	Świętokrzyskie	0
Małopolskie	3	Warmińsko-mazurskie	0
Mazowieckie	2	Wielkopolskie	2
Opolskie	2	Zachodniopomorskie	4
Razem – Polska			33

Źródło: Ministerstwo Gospodarki.

Oprócz specjalnych stref ekonomicznych ważną rolę mają również parki technologiczne oraz parki przemysłowo-technologiczne, które stanowią atrakcyjną zachętę dla inwestorów. Park technologiczny to zespół wyodrębnionych nieruchomości wraz z infrastrukturą techniczną, utworzonych w celu dokonywania przepływu wiedzy i technologii pomiędzy jednostkami naukowymi a przedsiębiorcami. Natomiast park przemysłowo-technologiczny to zespół wyodrębnionych nieruchomości wraz ze znajdującą się na nich infrastrukturą pozostałą po restrukturyzowanych lub likwidowanych przedsiębiorstwach oraz inne dołączone do nich nieruchomości. W Polsce inwestorzy mogą korzystać aż z 33 obiektów nazwanych parkami przemysłowymi lub technologicznymi, które oferują im dogodne warunki inwestowania. Najwięcej obiektów w postaci parków przemysłowych i technologicznych występuje na terytorium województw śląskiego oraz zachodniopomorskiego (aż cztery). Trzy takie obiekty powstały w województwach: dolnośląskim, łódzkim, małopolskim oraz pomorskim. Tylko w województwie lubuskim, świętokrzyskim oraz warmińsko-mazurskim nie powstał ani jeden taki park.

5. Podsumowanie

Zaprezentowana analiza pozwoliła zobrazować stan szesnastu polskich województw pod kątem ich oferty inwestycyjnej. Na podstawie przeprowadzonych przez autorkę badań wyodrębnione zostały czynniki wpływające na decyzje inwestycyjne przedsiębiorców zagranicznych.

Ranking miejsc pod względem sześciu wyodrębnionych kryteriów pozwala stwierdzić, iż województwem, które powinno być najbardziej atrakcyjne dla inwestorów zagranicznych, jest województwo mazowieckie, które w klasyfikacji zajęło czterokrotnie miejsce pierwsze, raz trzecie oraz dwa razy czwarte. Po względem bezrobocia jest ostatnie, jednakże pozycja szesnasta oznacza, że województwo to

charakteryzuje się najniższą ze wszystkich województw stopą bezrobocia, co jest pozytywne z ekonomicznego punktu widzenia (zob. tab. 12).

Tabela 12. Miejsca uzyskane przez województwa w analizie sześciu determinant inwestycyjnych

Województwo	Powierzchnia	Ludność	PKB <i>per capita</i>	Bezrobocie	Infrastruktura		SSE	Parki
					drogi	kolej		
Dolnośląskie	7	5	4	6	8	3	1	2
Kujawsko-pomorskie	10	10	8	4	6	5	4	3
Lubelskie	3	7	16	11	3	11	4	3
Lubuskie	13	16	9	3	15	12	3	5
Łódzkie	9	6	7	10	7	10	3	2
Małopolskie	12	4	10	15	4	9	3	2
Mazowieckie	1	1	1	16	1	4	4	3
Opolskie	16	15	11	8	16	14	4	3
Podkarpackie	11	9	15	9	12	13	2	4
Podlaskie	6	14	14	12	11	16	3	3
Pomorskie	8	8	5	7	10	6	2	2
Śląskie	14	2	2	13	5	2	3	1
Świętokrzyskie	15	13	13	5	14	15	3	5
Warmińsko-mazurskie	4	12	12	1	9	7	3	5
Wielkopolskie	2	3	3	14	1	1	4	3
Zachodniopomorskie	5	11	6	2	13	8	4	1

Źródło: opracowanie własne.

W badaniu autorka przyjęła, że inwestor poszukuje taniej i dostępnej siły roboczej, zatem powinien wybrać obszar, na którym ta stopa jest największa, aby występowała dostępność siły roboczej i jej taniość. Stwierdzenie o atrakcyjności inwestycyjnej województwa mazowieckiego potwierdza również informacja dotycząca liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego, działających na terenie poszczególnych województw, w której liderem jest właśnie województwo mazowieckie. Podobnie jest z innymi województwami, w których ulokowanych jest najwięcej przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym. Województwa: wielkopolskie, śląskie czy dolnośląskie pod względem omówionych czynników plasują się w rankingu atrakcyjności na czołowych miejscach.

Literatura

- Komorowski J.W., *Współczesne uwarunkowania gospodarczo-przestrzenne internacjonalizacji miast polskich*, Zeszyty Naukowe seria II, AE, Poznań, 2000.
- Markowski T., *Strategiczne wyzwania dla polityki rozwoju regionalnego Polski*, Friedrich Ebert Stiftung, Warszawa 1996.

- Markowski T., *Zarządzanie rozwojem miast*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
- Stępnia A., *Integracja regionalna i transfer kapitału. Inwestycje bezpośrednie w aspekcie klimatu inwestycyjnego w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1996.
- Sitek E., *Determinanty bezpośrednich inwestycji zagranicznych przedsiębiorstw*, Seria Monografie nr 46, Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 1997.
- Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 2005 roku, GUS.
- PMR Publications – <http://www.pmrpublications.com>, 6.01.2007.

ATTRACTIVENESS OF INVESTMENT IN POLISH PROVINCES

Summary

The main aim of this article is analyze the attractiveness of investment in Polish provinces on the basis of the audit conducted among foreign investors relating to investment factors. According to businessmen, the most important factors determining the level of investment are: the size of market, absorptiveness of market, economic growth, accessibility of cheap labour, existing as well as planned infrastructure, functioning of Special Economic Zones.

Magdalena Stawicka – dr, adiunkt w Katedrze Makroekonomii Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu.